

FORBEREDELSESANSVAR – STUDENTAKTIVITET I SOSIOLOGI

---

av **Mette Andersson**
Professor
Sosiologisk institutt

Mette.Andersson@sos.uib.no

Jeg underviser i kurset [SOS112](#): "*Internasjonal migrasjon og etniske relasjoner*" på Sosiologisk institutt. Dette er et fritt emne på 100-nivå og utgjør 15 studiepoeng. Antallet studenter ligger på omkring 40–50, hvorav omkring halvparten deltar på forelesningene. Kurset går i vårsemesteret og ble gjennomført første gang i 2007. Da ble kurset kjørt tradisjonelt som 11 forelesninger à to timer inkludert oppsummeringsforelesning. Studentene var stort sett fornøyd, evalueringene var positive, men jeg ønsket likevel å gjøre noen endringer for å trekke studentene mer med i undervisningen og få dem til å forberede seg bedre. Endringene ble gjennomført fra 2009. Målsettingen ble formulert slik:

- Jeg ønsker å få studentene til å lese pensumlitteraturen som er satt opp til hver forelesning og jeg ønsker å få dem til å bli mer aktive i timene. Jeg stiller ofte spørsmål, går rundt i rommet etc. – men hovedinntrykket er at få tør å svare. For å få dette til vil jeg involvere studentene mer aktivt i forberedelsene til hver forelesning.

Endringene som ble gjort må kunne betraktes som vellykket, selv om det stadig er nye ting å lære. Jeg skal si litt om hvordan kurset er lagt opp i 2011. Det er også to vedlegg her som utdyper det hele.

FAKTA OM KURSET

Kurset omfatter 11 forelesninger. Det er 2 lærere, med meg som ansvarlig. I tillegg er det en seminarleder som har ansvar for to grupper.

Pensum er tre hovedbøker, to norske innføringsbøker og en britisk Reader med utdrag fra sentrale tekster på området "race and racism". Readeren er en god introduksjon til et felt som er forholdsvis nytt og ubeskrevet i norsk sammenheng. Den har et godt introduksjonskapittel, innledninger til ulike deler av boken og spørsmål til hvert kapittel. En utfordring er å få studentene til å lese Readeren underveis. Jeg ser det som nødvendig for å se den helheten som kurset legger opp til. Jeg uttrykker meg relativt tekstnært når jeg foreleser over sentrale tekster i Readeren.

ORIENTERINGSMØTE

Jeg presiserer at kurset krever forberedelse til forelesninger, og at jeg forventer at studentene møter forberedt. De vil da ha bedre utbytte av kurset i forhold til helhet. Jeg orienterer om at noen studenter får et spesielt forberedelsesansvar til hver forelesning. De skal formulere spørsmål til det oppsatte pensum og finne populærkulturelle referanser eller aktuelle debatter som belyser stoffet i norsk sammenheng.

FØRSTE FORELESNING

Jeg orienterer om opplegget med studentansvar og kjører ellers forelesningen på tradisjonelt vis. Jeg velger å vente til neste gang med å gi tre og tre (for eksempel) studenter spesialansvar for hver sin forelesning – da flere studenter bare kommer for "å lukte" på emnet.

ANDRE FORELESNING

Jeg starter med å skrive tre spørsmål på flipboard som skal bli stående gjennom hele forelesningen. Jeg viser også en kort filmsnutt eller presenterer en aktuell norsk debatt som belyser forelesningens tema. Det jeg gjør her er det samme som studentene skal gjøre i begynnelsen av de følgende forelesningene. Deretter deles studentene opp i åtte grupper, med tre–fire personer i hver. Hver gruppe blir tildelt ansvar for å forberede seg ekstra godt før en forelesning. De får i oppdrag å lage tre spørsmål og å presentere en film-, videosnutt,

en sang, eller en aktuell debatt/sak som belyser det pensumet de har forberedt spørsmål til. Jeg deler ut et ark med tittel "forberedelsesansvar" der det står klart og tydelig hva studentene skal gjøre før "sin" forelesning. Studentene må møtes dagen før forelesning og bli enige om spørsmål/filmsnutt. De skal sende det til meg før klokken 14.00 dagen før forelesning (Vedlegg 1). Hver gruppe skal skrive ned sine navn og gi til meg. Jeg fordeler dem på ulike forelesninger og legger dette ut på emnets hjemmeside.

TREDJE TIL TIENDE FORELESNING

I hver følgende forelesning (bortsett fra oppsummeringsforelesningen) starter vi med at jeg ønsker velkommen og så overlater ordet til de studentene som har forberedelsesansvar. De presenterer sine spørsmål og film/video/musikk/aktuell debatt. Lydkoblinger i undervisningsrom må sjekkes på forhånd. Studentene gis maksimum 10 minutter til å presentere dette. Spørsmålene blir skrevet på tavle eller flipboard. Deretter starter jeg min vanlige forelesning. Jeg prøver å avsette 10 minutter på slutten hver gang til å diskutere temaene for forelesningen. Her forventes flere studenter å være aktive.

SEMINARGRUPPER

De tre spørsmålene som studentene utarbeider dras med til seminargruppene som arrangeres i etterkant av hver forelesning. Tidligere var det emneansvarlig som laget spørsmålene, og en masterstudent som ledet diskusjonen. Erfaringene så langt tilsier at de studentlagde spørsmålene fungerer godt i seminargruppene. Seminarlederen har selv tatt kurset og har stort engasjement i temaene.

SAMARBEID OG ANSVARFORDELING

Dette opplegget krever et godt samarbeid mellom lærere, studenter og den som skal være seminarleder på kurset. Emneansvarlig må få inn spørsmålene fra den aktuelle studentgruppen dagen før forelesningen. Spørsmålene kan eventuelt legges inn på Powerpoint og presenteres på forelesningen før foreleser starter sin bolk. Opplegget krever god *koordinering*, og bruk av studentportalen/felles email når det gjelder å minne studentene på hvem som har forberedelsesansvar til hver forelesning.

Studentene får mye mer ansvar for kursets helhet og fokus med dette opplegget. Særlig utformingen av spørsmål som også blir seminarspørsmål er et sentralt ansvar. De forpliktes overfor de øvrige studentene. Noen vil alltid være godt forberedt til forelesningene og kan spilles ball med underveis i undervisningen.

Læreren/-ne må slippe litt av regien og overlate mer til studentene. Hun må (med fordel) forberede seg på noe mindre pensumgjennomgang og mer dialog med studentene underveis.

Seminarleder får en større utfordring enn den gang spørsmål til hvert seminar ble delt ut før semesterstart. Opplegget krever at seminarleder godtar dette og kun forbereder seg på pensum før han/hun får de aktuelle spørsmål en dag før seminaret.

EVALUERING

Evalueringen fra 2009 er basert på egne inntrykk og samtaler med studenter underveis, en skriftlig midtveisevaluering fra studenter, en skriftlig evaluering fokusert på forberedelsesansvarsgruppene på siste forelesning, og inntrykk fra samtaler med de andre foreleserne og seminargruppeleder. Antall studenter på forelesninger har ikke dabbet av etter hvert.

Som generelt inntrykk er dette en god arbeidsform, som jeg derfor har fortsatt med. Min egen vurdering av opplegget i forhold til forelesningene er positiv. Studentene har stilt opp, forberedt seg og presentert opplegget for de andre. Noen har virket nervøse, andre har tatt dette på strak arm.

SAMMENFATNING

- Alt i alt er jeg fornøyd og mener at endringene som er gjort har gitt noen klare gevinster i forhold til undervisning og kursopplegg.
- Kurs som oppfattes som "vanskelige" med fokus på teori og originaltekster er kanskje spesielt egnet for slike forberedelsesansvarsgrupper.
- Jeg har fortsatt med opplegget, men har ambisjoner om å samle linkene til nettsider og YouTube som studentene har valgt ut til sin presentasjon på en egen side.
- Jeg vil fortsette med å be studentene lage spørsmål som går videre til seminargruppene, min erfaring er at studentene da får større nærhet til pensum.
- Jeg har møter med de andre foreleserne og seminargruppeleder på forhånd, der vi drøfter forholdet mellom spørsmål, seminargruppetema og pensum, og der vi også forsøker å utvikle noen grep som kan gjøre det lettere for studentene å se sammenhengen i kurset.

Vedlegg 1: Informasjonsbrev til studenter

Vedlegg 2: Underveisbeskrivelser

Har du spørsmål eller kommentarer til opplegget?

Ta kontakt eller skriv kommentarer.